

Э. С. Дарашэвіч
Навук. кір. А. А. Станкевіч,
д-р філал. навук, прафесар

ПАДВАЕННЕ І ЯГО ЗНАЧЭННЕ ДЛЯ СТВАРЭННЯ ВЫЯЎЛЕНЧАЙ ВЫРАЗНАСЦІ Ё ПАЭЗІІ СЯРГЕЯ ГРАХОЎСКАГА

Падваенне – “стылістычны прыём паўтарэння ў вершаваным радку тых самых слоў або словазлучэнняў” [1, с. 128].

С. Грахоўскі ў сваіх паэтычных творах часта выкарыстоўвае падваенне, якое садзейнічае завастрэнню ўвагі на канкрэтнай з’яве або прадмеце і ўзмацняе вобразнасць і эмацыянальнасць. Асабліва якаснымі ў аўтара атрымаліся паўторы, якія ўказваюць на працягласць дзеяння або яго інтэнсіўнасць. Сапраўдны мастак паэтычнага слова С. Грахоўскі стварае арыгінальныя падваенні, што выходзяць за межы звычайных паўтараў. Звычайна на працягласць дзеяння ўказвае падваенне дзеяслова, але С. Грахоўскі паказаў, што здольны стварыць эфект інтэнсіўнасці дзеяння пры дамапозе падваення назоўніка або прыназоўніка: “Я ўсё спазнаў: і радасці, і гора, // Я з сотні рэк пакаштаваў вады, // І ноч у ноч мне сніўся светлы горад // І не даваў спакою ўсе гады” [2, с. 15]; “Праз гора, праз нажары і пакуты // Вяла ў суровы, справядлівы бой. // Як нам ні даводзілася крута, // Былі мы неразлучныя з табой” [2, с. 17–18].

У паэзіі даследаванага аўтара падваенні выражаюцца назоўнікам, дзеясловам, прыметнікам, займеннікам, прыназоўнікам і прыслоўем: “Сонечны горад юнацтва майго // Кветкамі скверы усыпаў // І на праспектах і плошчах яго – // Белыя, белыя ліпы” [2, с. 13] – падваенне, выражанае прыметнікам *белы*, вызначае найбольш істотную характарыстыку і асноўную якасць прадмета *ліпа*; “Вецер насустрач, насустрач імклівыя плынь. // Хлопец у чоўне, смуглявы і рослы, // Прагна глядзіць і плыве ўдалячынь – // Толькі рыпяць і згінаюцца вёслы.” [2, с. 14] – падваенне, выражанае прыслоўем *насустрач* робіць акцэнт на ступені праяўлення з’явы.

Такім чынам, такі сінтаксічны сродак выяўленчай выразнасці, як падваенне, прадстаўлены ў паэзіі С. Грахоўскага даволі разнастайна і арыгінальна. Ён адыгрывае важную ролю ў стварэнні працягласці дзеяння і завастрэнні акцэнту на пэўнай з’яве або прадмеце.

Літаратура

- 1 Рагойша, В. П. Паэтычны слоўнік / В. П. Рагойша. – Мінск : Выш. школа, 1979. – 320 с.
- 2 Грахоўскі, С. Выбраныя творы : у 2 т. / С. Грахоўскі. – Мінск : Маст. літ., 1983. – Т. 1: Вершы. – 382 с.

А. С. Дзядкова
Навук. кір. А. А. Станкевіч,
д-р філал. навук, прафесар

ЭПІТЭТ У ВЫЯЎЛЕНЧАЙ ВЫРАЗНАСЦІ ПАЭЗІІ НІЛА ГІЛЕВІЧА

Ніл Гілевіч у сваёй творчасці даволі актыўна карыстаецца лексіка-семантычнымі сродкамі выяўленчай выразнасці, адным з самых пашыраных якіх з’яўляецца эпітэт – “мастацкае акрэсленне істотнай прыметы якога-небудзь прадмета ці з’явы” [1, с. 56].

Эпітэт – важны структурны кампанент арганізацыі мастацкага тэксту, з дапамогай якога характарызуюцца з’явы або прадметы, пашыраюцца выяўленча-выразныя магчымасці апісання, надаецца мове эмацыянальная насычанасць.

У творчасці Н. Гілевіча можна вылучыць наступныя віды эпітэтаў паводле тыпу пераноснага словаўжывання: метафарычныя: “Свяці вачмі нявіннымі // І дзетак родных навучай” [2, с. 22]; гіпербалічныя: “Магутна плячмі пакачаў, // Як волат-барэц перад схваткай” [2, с. 90]; іранічныя: “Людзі так яго і звалі: // Папяровы кіраўнік” [2, с. 18]; паводле ўтварэння: простыя: “Восень – бяззубая, лысая восень!” [2, с. 45]; складаныя: “Мова! Кроў жыватворная // Нашай любай зямлі!” [2, с. 89]; састаўныя: “Што я злачынна-шкодны тып, // Іду супроць прагрэса” [2, с. 44]. Н. Гілевіч у сваіх вершах выкарыстоўвае і агульнамоўныя (звыклія) эпітэты, якім уласціва адносная ўстойлівасць сувязі паміж вызначаемым і вызначальным словамі: “І судзіла ж доля горкая // Закахацца мне ў цябе, // Калі ўвесь народ разгортвае // Сілы-крылы ў барацьбе” [2, с. 51], і народна-паэтычныя (сталыя, традыцыйныя) эпітэты, якія маюць характар устойлівых словазлучэнняў: “Дзе дубровы векавыя // Цэдзяць пошум лісця, // Дзе крыніцы б’юць жывыя, // Дзе кусты спляліся” [2, с. 160]. Найбольшыя выяўленча-выразныя магчымасці маюць індывідуальна-аўтарскія эпітэты: “Перад блакітным алтаром тваім // Прапелі голасна такія песні, // Што разляцеліся па краі ўсім // І ўжо далей тваё імя панеслі” [3, с. 87].

Выкарыстанне эпітэтаў у паэтычнай творчасці Н. Гілевіча надае яго вершам шматграннасць і насычанасць зместу і ўзбагачае іх эмацыянальнасць і вобразнасць.

Літаратура

- 1 Рагойша, В. П. Паэтычны слоўнік / В. П. Рагойша. – Мінск : Выш. школа, 1979. – 320 с.
- 2 Гілевіч, Н. Збор твораў : у 6 т. / Н. Гілевіч. – Мінск : Маст. літ., 2003. – Т. 4: Сатыра і гумар 1948–2003. – 334 с.
- 3 Гілевіч, Н. Выбраныя творы : у 2 т. / Н. Гілевіч. – Мінск : Маст. літ., 1991. – Т. 1. – 478 с.

А. В. Калиневич

Науч. рук. **Е. Ф. Асенчик**,
ст. преподаватель

АЛОГИЗМ КАК РЕЧЕВОЙ ПРИЁМ СОЗДАНИЯ КОМИЧЕСКОГО В РУССКИХ АНЕКДОТАХ

С целью создания комического эффекта алогизм используется как стилистический прием, заключающийся в намеренном нарушении логических связей [1]. В подобной роли алогизм мы можем встретить в малых жанрах фольклора, в частности, анекдотах.

Мы ограничимся рассмотрением оксюморона как разновидности алогизма и средства создания комического в анекдотах. Алогизм, создаваемый в анекдотах за счет оксюморона, вытекает из того, что связь между его семантическими компонентами минимальна, они противопоставлены и отрицают друг друга.

– Папа! Я сегодня в музее был. Там открылся египетский зал! И даже мумия есть!

– Неужели настоящая, сынок?

– Да! Живая!!! [2].

Хотел спать. Выпил крепкого кофе. По-прежнему **хочу спать**, но уже более **энергично** [2].